

OSTRAVAN.CZ

1. Petr Panzenberger: Richard III. je nejtěžší text, s jakým jsem se zatím setkal

12.01.2024 ostravan.cz - Ladislav Vrchovský

Odkaz na originál

Klíčová slova: NDM

Už jste někdy v Richardovi III. hrál?

Ano, když jsem byl v angažmá v Národním divadle Brno. Hrál jsem tehdy Druhého vraha.

Zkušeností se Shakespearem a jeho texty máte velké, hrál jste v řadě jeho tragédií i komedií. V jakém překladu teď studujete vaši titulní roli?

Hrajeme v překladu pana profesora Hilského.

Pan profesor Hilský přeložil Shakespearovy hry do řeči, která není úplně dnešní. Pro mnohé inscenátory je bližší a pro dnešní publikum údajně i srozumitelnější překlad Jiřího Joska. Nedělá vám potíže Hilského struktura textu? Jak říkají herci – leze vám to do hlavy?

Leze, ale jak co. Mám svá místa, kdy lovím (pousmání, pozn. red.), ale jak všichni víme, v Shakespearovi nejde improvizovat. Snažím se, ať všechno rytmicky sedí. Jak to říct...? Richard III. je nejtěžší text, se kterým jsem se zatím setkal. Zmínil jste překlad pana profesora Hilského, ten je směrodatný. Jak k tomu, co píše autor, tak k tomu, co s tím děláme my, kteří v tom hrajeme. Jestli je jedno slovo jednodušší a druhé složitější, to v kontextu hry a všeho, co se tam vypráví, nehraje žádnou roli. Umyslet všechno, co Richard říká a co si myslí, musíte dřív, než to vysloví. On má okamžitě tři možnosti, jak jednu situaci vyřešit. Zvolí si a řekne to divákům. Předestře, co a jak udělá, a udělá to. A všechno mu vyjde. A jsou to činy zla. Ten text je tak strukturovaný, že se to složitě přes tu hubu mele. abych to řekl rovně...

Říkal jste, že je to třeba umyslet a že Richard myslí velice rychle. Tohle všichni znají: Například mnozí dnešní rodiče denně komunikují s dětmi, které někdy myslí mnohem rychleji než jejich tátové a mámy. Jsou pohotovější, na jejich mysl a vyjadřování působí velmi zrychlená doba, která sice působí i na nás na všechny, ale na každého jinak. Vy jako představitel postavy máte také svoji rychlost myšlení. A musíte hrát Richarda, který, já nevím, může myslet pomaleji, nebo i rychleji než Petr Panzenberger. Nesrážíte se spolu? Vy a Richard III.?

Tehle pocit nemám. Jediné, co k tomu mohu říct, že procházím přes parkety, ale občas mi vržou (úsměv).

Ze zkoušky hry Richard III. (Foto: Martin Kusyn)

Zeptám se na povahu a charakter postavy. Ten Shakespearův Richard III., promiňte mi, že to řeknu až vulgárně, je totiž pěkná svině, skoro zrůda. Je to z hlediska vašeho, herce Panzenbergera, protiúkol? I když se říká, že záporné postavy se hrají lépe, než ty kladné? Když jsme s panem Hilským měli první čtenou, tak – snad to řeknu přesně – pan profesor řekl, že Richard III. je výkonný jednatel zla. A je to tak. Říkám si, že s tímhle se nedá ztotožnit. Já mám pocit, že za tu dobu, po kterou to zkoušíme a nějakým způsobem se do něj dostávám, mi Richard se Shakespearem udělali lobotomii. Opravdu. Jednou jsem se v noci vzbudil, naše osmiměsíční dcera plakala, a já k ní kulhal! Nejsem po úrazu kolen, já k ní kulhal jako Richard. Říkal jsem si: co děláš, vždyť kulháš ...

Ještě že se v té chvíli neprobudila vaše žena a maminka dcerky, ta by se mohla zděsit, slyšet Richarda uspávat svoji dcerušku, vždyť ten snad ani ne člověk je schopn všeho ...! To je úskalí herecké profese, a právě z těchto důvodů někdy herečky a herci vyhledají odbornou pomoc.

Moje žena mi říká v posledních dnech, že se už tolik neusmívám. A já odpovídám: Lásko, vždyť hraju bestii, která vraždí i děti! Naštěstí divadelní texty jako takové nejsou infekční, tedy pokud je nepoprská člověk, který má nakažlivou nemoc, a nepůjící si je v té chvíli někdo jiný...

Ano. Jsem už dost starý na to, aby mě něco takhle dostalo. Spíš jde o princip: nepouštět si do těla tyhle věci tak, abych z toho měl mindrák nebo to přenášel na rodinu. Ano, prožitek ano, ale ten patří do mé práce na jevišti, ne do osobního života. Kdybych tohle nezvládl, asi bych nemohl mít rodinu a musel bych být sám.

Tohle téma je na jiný rozhovor, o Petru Panzenbergerovi jako člověku a herci, a doufám, že i k takovému jednou dojde. Teď se ale vraťme k tomu, co dělá Richard III. ve vašem podání na jevišti. Mluvili jste s dramaturgem a režisérem o tom, proč zrovna dnes uvádět tuto hru?

Ta nadčasovost Shakespeara je až děsivá. Ale vlastně, abych řekl pravdu, potkali jsme se s Ivanem Krejčím na nějakém představení v Aréně a on mi řekl: "Hele, řeší se titul, u vás v NDM, a má to být Richard III. Nabídlí mi režii. Já bych do to šel. Co ty?". A já řekl "Jo!" "Ale to je přesné! Protože není třeba hledat u Shakespeara aktuální téma, když má režisér v ruce herce a jeho vlastní téma herecké! To je třeba případ Divadla Petra Bezruče a řady titulů, které by tam nevedli, nemít Bertíka Lichého.

Potěšilo mě, že mě Ivan v tomhle viděl. A já mu za to děkuju. Je to pro mě čest! Takhle: Já jsem nikdy nesnil o Hamletovi nebo Romeovi. Jediná hezká, a taky kladná role, která mě vždycky bavila, je Cyrano. Jednou jsem byl dokonce Julie, protože jsme tuhle Shakespearovu tragédii hráli pouze v pánském obsazení. K Richardovi jsem musel dospět.

Ze zkoušky hry Richard III. (Foto: Martin Kusyn)

Sám pan Hilský prohlašuje, že Shakespeare je vždy aktuální, i když o to inscenátoři vůbec neusilují. Ba právě nopak, někdy může být takové usilování i kontraproduktivní. Zažil jste někdy takové hledání současného tématu při nastudování různých historických děl? Zatím ne. Ani teď. Ivan Krejčí jde takzvaně "ostře po kostře". Žádné zbytečné aktualizace. A to mě baví.

Je ve hře nějaká situace, na kterou se těšíte víc než na ostatní?

Já se těším na všechny.

Samozřejmě, jste zdvořilý ke kolegům, jak to má být! Ale přece...?

Dobře. Když jsem v tom, nevidím zleva a doprava, neuvažuju nad tím, kdo má přijít a kdo ne, ale když si opakuju text doma, tak nejraději mám dialog s Annou v přední části hry a dialog s Alžbětou na konci. To jsou prostě dva velké okamžiky, ve kterých Richard ukazuje i prestiž svého herectví. Jak dokáže manipulovat s lidmi až takovým způsobem, že mu opravdu podlehnou. Jako postava, jako Richard, se vždycky těším na dalšího nového, kdo přijde. Protože na něm hned můžu zkoušet mou vlastní hru, manipulovat. Ze začátku je to Hastings a pak se těším na postavu Buckinghamu.

Ještě poslední otázka: Když na konci přijíždí Richmond a Richard si myslí, že je konec a volá Království za koně, jste jako Petr Panzenberger rád, jak vaše postava dopadla a říkáte si: Dobře ti tak?

Za sebe jsem nad tím popravdě nepřemýšlel. A za Richarda? "Až bude po nich, sklidím co jsem zasel!"

Tak ať sklidíte to, co jste do své postavy zasel, při potlesku po každém představení!

URL | <https://www.ostravan.cz/83201/petr-panzenberger-richard-iii-je-nejtezsi-text-s-jakym-jsem-se-zatim-setkal/>

[« zpět na začátek](#)

Petr Panzenberger: Richard III. je nejtěžší text, s jakým jsem se zatím setkal

12.1.2024 13:09 [Ladislav Vrchovský](#) [Divadlo](#) [Rozhovor](#)

V novém nastudování režiséra Ivana Krejčího uvede v sobotu 13. ledna činohra Národního divadla moravskoslezského tragédii Williama Shakespeara Richard III. O všem, co během zkoušení této tragédie prožívá, jsme si povídali s představitelem titulní role Petrem Panzenbergerem.

Petr Panzenberger při zkoušce tragédie Richard III.

Foto: Martin Kusyn

Už jste někdy v Richardovi III. hrál?

Ano, když jsem byl v angažmá v Národním divadle Brno. Hrál jsem tehdy Druhého vraha.

Zkušeností se Shakespearem a jeho texty máte velké, hrál jste v řadě jeho tragédií i komedií. V jakém překladu teď studujete vaši titulní roli?

Hrajeme v překladu pana profesora Hilského.

Pan profesor Hilský přeložil Shakespearovy hry do řeči, která není úplně dnešní. Pro mnohé inscenátory je bližší a pro dnešní publikum údajně i srozumitelnější překlad Jiřího Joska. Nedělá vám potíže Hilského struktura textu? Jak říkají herci – leze vám to do hlavy?

Leze, ale jak co. Mám svá místa, kdy lovím (*pousmání, pozn. red.*), ale jak všichni víme, v Shakespearovi nejde improvizovat. Snažím se, ať všechno rytmicky sedí. Jak to říct...? Richard III. je nejtěžší text, s jakým jsem se zatím setkal. Zmínil jste překlad pana profesora Hilského, ten je směrodatný. Jak k tomu, co píše autor, tak k tomu, co s tím děláme my, kteří v tom hrajeme. Jestli je jedno slovo jednodušší a druhé složitější, to v kontextu hry a všeho, co se tam vypráví, nehraje žádnou roli. Umyslet všechno, co Richard říká a co si myslí, musíte dřív, než to vysloví. On má okamžitě tři možnosti, jak jednu situaci vyřešit. Zvolí si a řekne to divákům. Předestře, co a jak udělá, a udělá to. A všechno mu vyjde. A jsou to činy zla. Ten text je tak strukturovaný, že se to složitě přes tu hubu mele. abych to řekl rovně...

Říkal jste, že je to třeba umyslet a že Richard myslí velice rychle. Tohle všichni znají: Například mnozí dnešní rodiče denně komunikují s dětmi, které někdy myslí mnohem rychleji než jejich tátové a mámy. Jsou pohotovější, na jejich mysl a vyjadřování působí velmi zrychlená doba, která sice působí i na nás na všechny, ale na každého jinak. Vy jako představitel postavy máte také svoji rychlost myšlení. A musíte hrát Richarda, který, já nevím, může myslet pomaleji, nebo i rychleji než Petr Panzenberger. Nesrážíte se spolu? Vy a Richard III.?

Tenhle pocit nemám. Jediné, co k tomu mohu říct, že procházím přes parkety, ale občas mi vržou (*úsměv*).

Ze zkoušky hry Richard III. (Foto: Martin Kusyn)

Zeptám se na povahu a charakter postavy. Ten Shakespearův Richard III., promiňte mi, že to řeknu až vulgárně, je totiž pěkná svině, skoro zrůda. Je to z hlediska vašeho, herce Panzenbergera, protiúkol? I když se říká, že záporné postavy se hrají lépe, než ty kladné?

Když jsme s panem Hilským měli první čtenou, tak – snad to řeknu přesně – pan profesor řekl, že Richard III. je výkonný jednatel zla. A je to tak. Říkám si, že s tímhle se nedá ztotožnit. Já mám pocit, že za tu dobu, po kterou to zkoušíme a nějakým způsobem se do něj dostávám, mi Richard se Shakespearem udělali lobotomii. Opravdu. Jednou jsem se v noci vzbudil, naše osmiměsíční dcera plakala, a já k ní kulhal! Nejsem po úrazu kolen, já k ní kulhal jako Richard. Říkal jsem si: co děláš, vždyť kulháš ...

Ještě že se v té chvíli neprobudila vaše žena a maminka dcerky, ta by se mohla zděsit, slyšet Richarda uspávat svoji dcerušku, vždyť ten snad ani ne člověk je schopen všeho ...! To je úskalí herecké profese, a právě z těchto důvodů někdy herečky a herci vyhledají odbornou pomoc.

Moje žena mi říká v posledních dnech, že se už tolik neusmívám. A já odpovídám: Lásko, vždyť hraju bestii, která vraždí i děti!

Naštěstí divadelní texty jako takové nejsou infekční, tedy pokud je nepoprská člověk, který má nakažlivou nemoc, a nepůjčí si je v té chvíli někdo jiný...

Ano. Jsem už dost starý na to, aby mě něco takhle dostalo. Spíš jde o princip: nepouštět si do těla tyhle věci tak, abych z toho měl mindrák nebo to přenášel na rodinu. Ano, prožitek ano, ale ten patří do mé práce na jevišti, ne do osobního života. Kdybych tohle nezvládl, asi bych nemohl mít rodinu a musel bych být sám.

Tohle téma je na jiný rozhovor, o Petru Panzenbergerovi jako člověku a herci, a doufám, že i k takovému jednou dojde. Teď se ale vraťme k tomu, co dělá Richard III. ve vašem podání na jevišti. Mluvili jste s dramaturgem a režisérem o tom, proč zrovna dnes uvádět tuto hru?

Ta nadčasovost Shakespeara je až děsivá. Ale vlastně, abych řekl pravdu, potkali jsme se s Ivanem Krejčím na nějakém představení v Aréně a on mi řekl: „Hele, řeší se titul, u vás v NDM, a má to být Richard III. Nabídli mi režii. Já bych do to šel. Co ty?“. A já řekl „Jo!“

„Ale to je přesné! Protože není třeba hledat u Shakespeara aktuální téma, když má režisér v ruce herce a jeho vlastní téma herecké! To je třeba případ Divadla Petra Bezruče a řady titulů, které by tam neuvedli, nemít Bertíka Lichého.

Potěšilo mě, že mě Ivan v tomhle viděl. A já mu za to děkuju. Je to pro mě čest! Takhle: Já jsem nikdy nesnil o Hamletovi nebo Romeovi. Jediná hezká, a taky kladná role, která mě vždycky bavila, je Cyrano. Jednou jsem byl dokonce Julie, protože jsme tuhle Shakespearovu tragédii hráli pouze v pánském obsazení. K Richardovi jsem musel dospět.

Ze zkoušky hry Richard III. (Foto: Martin Kusyn)

Sám pan Hlinský prohlašuje, že Shakespeare je vždy aktuální, i když o to inscenátoři vůbec neusilují. Ba právě nopak, někdy může být takové usilování i kontraproduktivní. Zažil jste někdy takové hledání současného tématu při nastudování různých historických děl?

Zatím ne. Ani teď. Ivan Krejčí jde takzvaně „ostře po kostře“. Žádné zbytečné aktualizace. A to mě baví.

Je ve hře nějaká situace, na kterou se těšíte víc než na ostatní?

Já se těším na všechny.

Samozřejmě, jste zdvořilý ke kolegům, jak to má být! Ale přece...?

Dobře. Když jsem v tom, nevidím zleva a doprava, neuvažuju nad tím, kdo má přijít a kdo ne, ale když si opakuju text doma, tak nejraději mám dialog s Annou v přední části hry a dialog s Alžbětou na konci. To jsou prostě dva velké okamžiky, ve kterých Richard ukazuje i prestiž svého herectví. Jak dokáže manipulovat s lidmi až takovým způsobem, že mu opravdu podlehnu. Jako postava, jako Richard, se vždycky těším na dalšího nového, kdo přijde. Protože na něm hned můžu zkoušet

mou vlastní hru, manipulovat. Ze začátku je to Hastings a pak se těším na postavu Buckinghamu.

Ještě poslední otázka: Když na konci přijíždí Richmond a Richard si myslí, že je konec a volá Království za koně, jste jako Petr Panzenberger rád, jak vaše postava dopadla a říkáte si: Dobře ti tak?

Za sebe jsem nad tím popravdě nepřemýšlel. A za Richarda? „Až bude po nich, sklidím co jsem zasel!”

Tak ať sklidíte to, co jste do své postavy zasel, při potlesku po každém představení!

Ladislav Vrchovský